

Alice Sebold

„Minu armsad luud “

Esmakordselt eesti keeles 2004

Kirjastus Pegasus

„Kas surm saab tähendada vaid lõppu? “

„Tema on taevas, kui sa seda värki usud. “

„Kas sina ei usu? “

„Vist mitte, ei. “

„Mina usun, “ ütles Ruth. „Ma ei mõtle tiibadega ingliseid, aga ma usun, et taevas on olemas. “

„Kas ta on õnnelik? “

„See on ju taevas, eks? “

„Aga mida see tähendab? “

Seda olen ka mina mõelnud. Mind on alati huvitanud, kas hinged on tõesti päriselt olemas, et nad võiks ka pärast surma eksisteerida või et neil on lausa oma maailm. Igaühel on oma arvamus ning kahjuks või õnneks ei saa keegi (vähemalt mitte teaduslikult) tõestada, et selline maailm nagu „taevane hingederiik “ – või kuidas keegi seda nimetada soovib – on olemas või ei ole. Sellest on veidike kahju, sest alati tahaks ju kõike teada, aga samas on ka tore jätta midagi puhtalt oma fantaasia hooleks, sest lõppude lõpuks – keegi ei saa öelda, et sa valetad.

Oma nägemuse taevasest elust on Alice Sebold kirja pannud väga dramaatilise loona puhtahingelisest väikesest 14aastasest tüdrukust, kelle mõrvab pedofiil. Ta on pannud selle loo aega (1973), kui emad õmblesid oma tütarde aluspükste värvlite vahele nn nähtamatuid lukke, lootes, et nende tütar ei langeks mõne sadisti rünnaku ohvriks. Kuigi paljud kindlasti aimasid, mis sai ootamatult kadunud tütarlastest, ei räägitud sellest otse, sest ei usutud või ei tahetud uskuda, et midagi sellist võiks juhtuda. Muide, raamatu autor on olnud ka ise vägistamise ohver ning ilmselt seetõttu on esitatavad teod-motiivid väga veenvad.

Raamat algab sissejuhatusega, mis tutvustab lugejale 14aastast tüdrukut Susie Salmonit. *Lugeja*

kaasatakse selle tüdruku siirasse ja armsasse ellu, et panna teda armastama ja temast hoolima selleks, et kasvada Susie' lapselikult toreda isiksusega võimalikult ühte. Paljud kindlasti teavad, kuidas täiskasvanud kuidagi iseenesest lapsi armastavad ja neid kaitsta proovivad. Sellega muudetakse lugeja haavatavaks ning raamat ongi oma esimese eesmärgi saavutanud – tekitada võimalikult suur šokk sündmusest, mis muidu on kirjandusest ja filmidest nii tuttavaks saanud, et jätab võib-olla nii mõnegi külmaks. Jah – see on vägivaldne tapmine.

Üllataval kombel paistab Susie mõrvar olevat terve mõistusega. Kui palju kahtlust ärataks teis mees, kes elab üksi väikeses majas, kasvatab aias lilli ning meisterdab nukumaju? Võib-olla mõtleksite, et ta on veidrik, kuid suure tõenäosusega jätaks see teid lihtsalt külmaks.

Külmaks ei jäänud aga George Harvey (Susie mõrvar), kui Susie pere temaga kord pikemalt juttu rääkis. Nad elasid teineteisele väga ligidal ja seepärast nad kohtusid aeg-ajalt nagu naabrid ikka. Susie naer, kilked ja elurõõm äratas tookord Harveys midagi, mis muutis Susie tema jaoks kinnisideeks. Ärge mõelge nüüd kiindumusele või muule sellisele sümpaatiatundele. Seda tunnet koges ta ka siis, kui piinas surnuks oma koera ning otsis järgmisi, esialgu neljajalgseid, ohvreid.

Mõrvaplaan paberil valmib südaööks ning järgmise päeva koidikuks peidab täiesti tavaline detsembrikuu maisipõld endas kaevikut, mis kindlasti oleks igapähe uudishimu äratanud, kui nad vaid oleks seda näinud. Sellele mõrvar panustaski – uudishimule. Ta ei pidanud pettuma. Harvey ootas Susie' t maisipõllul, näitamata välja vähimatki halba kavatsust. Oma sõnades paistis välja vaid tema siiras tahe, et Susie „kui täiesti juhuslik mööduja“ oleks see esimene õnnelik, kes tema kaevikut näeks ja sellest teistele lastele räägiks. Susie oli sellest mõttest vaimustuses ja muidugi tahtis ta kaevikut näha. Vanasõna aga ütleb, et uudishimu tapab kassi. Seekord tappis see tüdruku. Esimene samm kaevikusse viivast trepist alla, teine samm, kolmas... Susie kõhutunne ütleb, et peaks põgenema.

“Ma pean nüüd minema, härra Harvey. Siin on väga lahe, aga ma pean minema. “

„Miks sa arvad, et sa saad ära minna? “

Mõned päevad hiljem leiab üks koer juhuslikult Susie küünarnuki. Susie käekett, tema talisman,

jääb aga maisipõllule lebama. Ühel päeval kaob seegi ning lootus tüdruk elusalt leida kaob järjest kõigi südametest.

Susie kohaneb uue eluga taevas. Tegelikult pole see veel päris taevas (lihtsuse mõttes nimetan seda ikkagi taevaks ja selle n-ö järgnevat etappi „päris taevaks“). Autori sõnul on see midagi taeva ja maa vahepealset – umbes nagu kohake, kus hinged jätvavad maapealse eluga hüvasti, jälgivad oma lähedasi ja vaenlasi maa peal. Nad vaatavad maapealsete inimeste elu, nagu meie vaatame kinos filmi – seda, kuidas inimesed surevad, sünnivad, armuvad jne. Nende kurvastuseks on nad igaveseks sunnitud pealtvaataja rolli ning nad ei saa enam iial olla osa maapealsest „vaatemängust“. Susiel on raske leppida, et just tema pidi elust lahkuma ja veel nii jõhkral viisil – see tundus ebaõiglane.

„Ma püüdsin leida lohutust Holidayst, meie koerast. Ma igatsesin teda nii, nagu ma ei lubanud endale veel igatseda ei ema ega isa, õde ega venda. Sedaviisi igatseda oleks tähendanud tunnistada, et ma ei näe neid enam kunagi; see võis tunduda jaburana, aga ma ei uskunud seda, ei tahtnud uskuda.“

Selleks, et edasi liikuda nn päris taevasse, on vaja kõikidest säärastest tunnetest loobuda. Leppida tuleb sellega, et oled surnud ja midagi ei saa enam muuta. Abiks uutele saabunutele on n-ö kohanemishõustajad (väga põnev idee minu meelest). Susie nõustaja nimi oli Franny, kes oli piisavalt vana, et olla Susie ema eest. Maa peal oli ta olnud sotsiaaltöötaja, keda tulistas näkku oma naist otsima tulnud mees. Tema õpetas Susie tundma seda põnevat maailma, kus kõik soovid, mida sa väga tahtsid ja sa teadsid, miks sa neid soovisid, täitusid. Nii laienes Susie taevas niipalju, et ta kohtus järjest rohkemate elust lahkunud lastega. Minu arvates on autor täiesti geniaalselt ära lahendanud totaka olukorra, kui inimene sureb, läheb taevasse ning leiab sealt eest paljude surnud laste hingi ringi rändamas (sest lapsi sureb ju pidevalt, eks ole). Selleks, et mitte jätta taevast tipptunni New Yorgi linna muljet, on autor loonud oma taevakujutlusse korra, kus üksteist näevad vaid need lapsed, kelle soovid ja unistused kattuvad. See on nagu ühiste huvidega inimeste kokkuviimine Facebookis. Oma suurimat soovi Susie siiski ei saanud: et härra Harvey oleks surnud ja tema elus.

Vahel õnnestub vaimudel endast elavatele siiski märku anda. Raamatus nimetatakse seda „läbitungimiseks“ ehk siis maa ja taeva piiri läbimist. Üldiselt püüavad vaimud selliseid asju vältida, et mitte segada oma lähedasi eluga edasi minemast. Seda mõistab ka Susie, kui ta räägib Frannyle, kuidas ta ei luba endal oma venna peale mõelda, sest see igatsus võib muutuda nii tugevaks (st taevapiiridest läbitungivaks), et vend võib hakata nägema oma õe nägu näiteks peeglist. Franny küsib seepeale Susie'lt küsimuse, millega autor tegelikult tõstatab ühe väga huvitava teema: „Kust sinu meelest nähtamatud sõbrad pärit on?“. Alati, kui kuulen, kuidas kellegi laps omale nähtamatu sõbra mõtleb, olen mõelnud, et see on nüüd küll isikupära ja hea fantaasia vili. Mine tea, võib-olla alati ei olegi.

Raamatus on vahepeal kirjutatud palju tänapäeva hollywoodilikku draamat, mis jätab mind täiesti külmaks ning sunnib lausa mõned leheküljed vahele jätma, sest mind tõesti ei paelu pikad jutud sellest, kuidas Susie taevast jälgib, kuidas ta ema petab oma abikaasat ja tema teine, elus õde, saab sellest teada ja siis on suur pere lagunemise draama jne. Minu jaoks avaldub autori geniaalsus vaid nendes kohtades, kus ta kirjeldab taevas toimuvat elu, sest mulle on see fantaasia paeluv võlu ning just seepärast see raamat mulle kohati nii meeldibki.

Ka Susie vaimustub ulmelisest taevast, millest on saanud tema paradiis. Tema kibedus ja kurbus hakkab kaduma, sest ta näeb, et tema pere maa peal hakkab pärast mitut aastat leinamist sellest välja tulema. Kui nad tundsid neid hetki, kui Susie oli läbi taevapiiri tulnud neile oma lähedaloleku tunnet pakkuma, ei eemaldunud pereliikmed enam üksteisest, vaid jagasid seda üksteisega. Surnustest mõtlemine ja kõnelemine muutus neile elu tavaliseks osaks. Härra Harvey põgeneb linnast, et end päästa. Politsei ja kahtlustava külarahva käest õnnestus tal küll pääseda, karma eest aga mitte.

Susie tunneb, et maa peal hakkab kõik jälle korda minema ning seepärast otsustab ta, et on aeg heita veel viimane pilk ühele poisile, oma esimesele armastusele. Nüüdseks oli poiss leidnud omale uue armastuse ja ta suutis lõpuks ometi eluga edasi minna. Susiel oli hea meel ning ta tundis, et nüüd on aeg minna. Seejärel lahkus ta edasi päris taevasse.

„Ja väikeses majas viis miili eemal näitas üks mees oma naisele minu mullast talismanidega käevõru. „Vaata, mille ma vanalt ehitusplatsilt leidsin, “ ütles ta. Ta naine lasi talle kraanist vett, sellal kui mees sõrmitses tillukest jalgratast ja balletisussi, lillekorvi ja sõrmkübarat. Ta hoidis käevõru enda ees, kui naine talle veeklaasi ulatas. „See väike tüdruk on praeguseks suureks kasvanud, “ ütles naine. “

Kui nad vaid oleksid teadnud.

Kelly Uluots

Võnnu Keskkool

12. klass

Juhendaja: Maarika Arimäe

Ulakass 2014